

Tisztelet a „göcseji tulipánnak” Pécsi Gabriella emléktáblájának zalaegerszegi avatóján*

Jelenünk előbb-utóbb múlttá válik, s mi is részesei vagyunk ennek a folyamatnak. Azt is mondhatnám: szertartásnak. Emlékezünk, emlékjeleket állítunk, visszaidézzük az eltávozottakat. Ezt tettük május 7-én, amikor városunk jeles alkotója előtt tisztelgünk.

Pécsi Gabi, az örök mosolygós, nőiességével és verseivel egyaránt hódító poetrina, Dukai Takáts Judit késői utóda, a „tűzveszélyes” viráglépő lány éppen ezen a napon lett volna 70 éves. Paksról, Pécsről érkezett Zalaegerszegre, és magáévá élte ezt a tájat. Tudta, milyen a „göcseji tulipán”, a lila-fehérekockás harangvirág, s kicsit önmagára gondolt, amikor verset írt róla, különlegességéről. Talán mert önmagát másnak, a költői szó varázserejével megvertnek-megáldottnak érezte. Szeretett volna egyszerűbb, szerethetőbb lenni, de az is feszült benne, hogy tehetségét ki kell teljesítenie. S az indulás, az első publikáció a *Tiszatájban*, az ország egyik legjobb folyóiratában, a Pákolitz családot körülvevő irodalomár barátok, Kormos István és Fodor András szigorú, de féltő tekintete mind-mind azt ígérték, hogy sikerül... Ezt ígérte a Móra Kiadó *Kozmosz* sorozatában megjelent első kötet, melynek közösséget szólító merész kérdésével: *Ki népei vagytok?* igen nagy terhet is vett magára. Kiforrott hang és egyéniség szólt hozzánk, megejtően, női bűbájjal, de olykor nagyon is határozottan, kíméletlenül. A tehetség és elhivatottság öntudatával érkezett, kérdezett, ítélkezett.

A zalai irodalmi életben – de országosan is – sokan tanultunk tőle tartást, erkölcsi finnyáságot, hogyan lehet „halálig hófehér harisnyában sétálni a sárban”. Hogyan lehet megőrizni belső tartásunkat, a szellemileg nyomorító körülmények között is. Igen, költészetével hódítani akart, elbájosolni, magabizó kedvességgel, ami verseiből is áradt...

Ahogy a *Több, mint kétezer éve* című versében olvasható:

„Ember vagyok. Az egyetlen, a sosem volt, kinek sejtjei épp így rendeződtek, aki nem ismétlődik sohatöbbé... Szépséges mosolyú édesanyám s tiszta tekintetű apám tükre az arcom.. Élek, rám vár az egyik feladat, és senki sincs, ki helyettem megoldja. Ezt a kis kockát ama piramisba, ...én viszem, magam.”

És születtek a szebbnél-szebb versek. Szergej Jeszenyin és Francis Jammes költészetének csodálatos hangulata, természetimádata bujkált soraiban.

„Szép farkasok leselkednek,
Szerjózsa, fölfal a kék!
Vers, vodka, világ, búzatenger,
megannyi egyszerűség.”

S verssé, szépséggé transzponálta a legkeserűbb élményét a *Vane florescens – Hiába virágozó* ciklusában. „megáldottan nem teremtem / éveimmel megtörtetem” – sajdukt föl benne a dallamos fájdalom. A gyermektelenség drámáját nála kevesen fogalmazták lélekmarkolóbb keserűséggel a magyar irodalomban.

De persze, nem csak ezekre érdemes gondolni, ebben a szép és felemelő pillanatban, amikor a zalai irodalmi topográfia újabb helyszínét avatjuk. Felidézhetjük azokat a feledhetetlen élményeket, amikor a városban a fiatal irodalmárok körében ő is virult, élt, író-olvasó találkozókon vett részt, vagy éppen romantikus olvasótáborban próbálta átadni a kamasz lányoknak-fiúknak a versek és regények szeretetét.

Ki tudja pontosan mi történt, hogy megtört tehetségének lendülete a nyolcvanas évek elején? Hogy elbizonytalanodott? És ami a legfájóbb: egyre nehezebben írt. Nincs annál szörnyűbb állapot, mint ha a költőhöz hűtlenek lesznek a szavak, ahogy Babits Mihály írta. Ahogy köteteit forgattam, emléklapoktatására készülve, lelkiállapotának érzékletes megfogalmazásával találkoztam egyik versében: „Könyörtelen a saját némaságom”. Igen, egyszer majd újra el kell olvasni, talán másképp, mint eddig. Hiszen ő ismerte legjobban önmagát. Ő diagnosztizálta legjobban a bénultságot, nevezhetjük depresszióknak, vagy bármi másnak, amely a „mélyhűtött versek”, levelek közt kucorgó, rejtőzködő lényvé változtatta az egykor szabadsággal kacéerkodó, nyílt szívű teremtést.

Emlékszem, amikor megjelent a *Vadalmasortűz* 1983-ban. Különleges, ritka kötet akkoriban: a nyugat-dunántúli írócsoport és Zalaegerszeg város tanácsa jegyezte kiadóként. S aki annyi embert nem csak útnak indított, de akire mindig számítani lehetett, a hűségese természetű Fodor András szerkesztette-ktorálta. Vékony kis könyv, de telis teli jobbnál-jobb versekkel. De ezekben is ott a veszély, a védekezés. „Nem félhetek. A szárazföldön / kell majd az irhám menteni.” – írta a *Hajótörött* című versében. Volt ezekben a versekben valami felzaklató töredékesség, lázadás, dac és persze, beletörődés. „...rámdől az összezúzott ég is” – villan fel benne a félelem. Egyre inkább feltűnik az arca, „annak, aki lehettem volna”. Az elveszett, az elvesző lehetőségek siratása. De azért lehet élni „takaréklángon”. Meg lehet élni a kopo-

nyán átvonuló idő megismételhető kárhozatát. Csak őszi kérdések villannak fel, amire nincs válasz.

Engem megrendítettek ezek a versek. S találkozásaink – melyek mindig kis ünnepnek számítottak – a könyvtárzugokban, a Tulipánban, a Bányában vagy az Írószövetség gyűlésein – nem adtak magyarázatot semmire. S aztán ritkábbak lettek a találkozások is. Pedig mindkettőnknek hiányoztak a baráti pletykálkodások, az irodalmi élet megannyi „fura kanyarjainak” megtárgyalása. Néha úgy éreztem, valamiféle védekező kört vont maga köré, amit lehetetlen áttörni. De barátságunk töretlennek bizonyult.

Amikor 2003-tól újra egymás közelében éltünk, már a betegség uralta testét-szellemét. S az is megrendítő volt, hogy látszott: nem akar terhelni bajával. Visszahúzódott otthonába, könyvei, emlékei közé. Ezt illet elfogadni. Voltak titkai, mint mindannyiunknak. Kevesen tudták, hogy fehér gerberákat és fréziákat szokott vinni halottak napján a szegény Yorick és a kidőlt Ezüstfenyő, Kormos István és Nagy László sírjára. (Pedig megírta.) És most itt állunk, ennél a szép, egykori lakóháza falán elhelyezett emlékjelnél, ami az alkotóereje teljében lévő, nőiességével is hódító lényt idézi fel. Farkas Ferenc szobrászművész hiteles, finoman mintázott domborműve által.

Egyik versében ezt találjuk:

„beteg vagyok már, s félő,
hogy senki sem sirat meg,

úgy kellett neked, élő,
maradtál volna veszteg.”

De nem így történt. Nem csak megsirattuk, de az életműnek is megadtuk, ami jár. Megjelent két posztumusz kötete, immár értékes és megbecsült művei a zalai és az egyetemes magyar irodalomnak. Örökbe fogadtuk, ahogy egyik versében kérte. S e szellemi örökbefogadás minket, zalai alkotókat is kötelez. S csak örülhetünk, hogy a Pannon Írók Társasága kezdeményezése megértésre talált a város vezetői előtt, s a zalaegerszegi irodalmi panteon újabb becses darabbal gazdagodott.

*A megnyitón elhangzott szöveg írott változata.